

Miroslava Baštánová

Vzpomínka na

JOSEFA KRAMOLIŠE

předsedu Valašského muzejního spolku
v letech 1926 - 1945

2012

Miroslava Baštánová

Vzpomínka na
JOSEFA KRAMOLIŠE

předsedu Valašského muzejního spolku

v letech 1926 - 1945

2012

*Vyšlo v rámci projektu
tvůrčí skupiny seniorů
„Město v mé paměti“
při Městské knihovně
v Rožnově pod Radhoštěm.*

*Vychází pod záštitou
Obce spisovatelů Praha.*

Miroslava Bašťánová

Miroslava Bašťánová

Narodila jsem se jako druhé dítě mým již starším rodičům 9. září 1943 v devět hodin večer v Rožnově pod Radhoštěm.

Můj tatínek Arnošt Lipový měl v té době na náměstí obchod s jízdními koly, prodával také šicí stroje, lovecké zbraně i střelivo a také kočárky. Moje maminka Marie Lipová rozená Kramolišová, za svobodna pracovala v rožnovské Spořitelně jako prokuristka. Po svatbě se věnovala jen rodině, později občas pomáhala tatínkovi v obchodě.

Do konce války jsme bydleli na Tyršově nábřeží, po válce jsme se přestěhovali na Stalinovo nábřeží, nyní nábřeží Dukelských hrdinů.

Do školy jsem chodila nejprve ke kostelu, kde byla dívčí obecná škola od 1. až po 5. třídu. Další tři roky pak to byla „měšťanka“ v parku. A když byla postavena v roce 1956 Jedenáctiletá střední škola, pokračovala jsem ve školní docházce od 9. do 11. třídy až do maturity v roce 1960 tam.

Jako dcera bývalého „živnostníka“ jsem nedostala doporučení ke studiu na vysoké škole a tak jsem nakonec byla ráda, že jsem mohla studovat na Slovensku ve Svitu pod Tatrami na chemické průmyslovce s další maturitou.

Od roku 1962 jsem byla zaměstnána v rožnovské Tesle v chemické laboratoři Energetiky, později Energoquy až do odchodu do důchodu.

Skoro celý svůj život jsem prožila v Rožnově pod Radhoštěm, v mém rodném městě.

Můj staříček Josef Kramoliš

Chci věnovat tuto vzpomínku svému staříčkovi Josefu Kramolišovi, dlouholetému předsedovi Valašského muzejního spolku.

Já sama jsem staříčka osobně nepoznala. Nebyly mi ani dva roky, když zemřel, ale žije stále ve vzpomínkách svých vnuků a vnuček tak, jak si ho zapamatovali z vyprávění svých rodičů, tedy synů a dcer Josefa Kramoliše.

Tato staříčkova fotografie byla zavěšena ve velkém

provedení dlouhé roky ve Valašském muzeu v přízemí karlovického fojtství a my, vnučky a vnuci, kteří jsme staříčka nepoznali, rádi jsme se chodívali na něho dívat při návštěvě muzea.

Josef Kramoliš se narodil roku 1871 v Rožnově pod Radhoštěm na Pivovarské ulici v č. 27, kde v současné době bydlí dcera Miloše Kulišťáka, paní Irča Drápalová.

Jeho rodiče byli Josef Kramoliš a Anna Tkadlecová. Staříček byl jejich prostřední syn, nejstarší bratr Vác-

lav Kleofáš zemřel ve věku čtyř let a nejmladší Severín František padl v první světové válce.

Staříček byl tesařský mistr, měl vlastní dílnu a své zaměstnance.

V roce 1900 se oženil s Růženou Tkadlecovou ze Mlýnka v Tylovicích. Tylovice byly v té době samostatnou obcí, přifařeny byly do Rožnova.

Manželé Růžena a Josef Kramolišovi krátce po sňatku na dobové fotografii. Postupně se jim narodilo sedm dětí.

Kromě svých potomků vychovávali také dva osiřelé

synovce, ty jsem však znala pouze z vyprávění maminky jako chlapce Jurajdovy.

Na této fotografii, pořízené v roce 1906, je Josef Kramoliš se svou manželkou Růženou a třemi vlastními dětmi.

Dva chlapci jsou sirotci od zemřelé švagrové Hermíny. Na snímku je také staříčkova matka Anna Kramolišová, rozená Tkadlecová.

Před rokem 1910 se Kramolišovi přestěhovali se svými dětmi i s chlapci Jurajdovými do ulice Příční (později Nerudova) do č. 140, kde kromě obytné části byla také zřízena stolařská dílna na výrobu nábytku

a sklady.

Tak jako jeho bratr Severin i Josef Kramoliš odešel bojovat do první světové války. Měl však větší štěstí než bratr Severin, vrátil se ke své rodině živý, avšak se zraněnou nohou.

Jeho manželka Růžena Kramolišová se v době, kdy byl staříček za války na frontě, musela starat nejen o děti, hospodářství a pole, ale také o stolařskou dílnu. Byla velice pracovitá a také šikovná, dokázala dokonce dětem ušít šaty.

Také se nechala s dětmi vyfotit. Fotografii poslala

staříčkovi na frontu.

Po návratu z války Josef Kramoliš dílnu v Příční ulici rozšířil.

Jako místní rodák a společenský člověk se zapojil do činnosti Valašského muzejního a národopisného spolku, který v roce 1911 založil Bohumír Jaroněk a stal se jeho prvním předsedou.

Lze uvést, že byl také spoluzakladatelem Valašského muzea v přírodě, neboť byl velkým pomocníkem bratrů Jaroňkových. Vzhledem k tomu, že byl profesí stolařský mistr, účinně pomáhal při realizaci jádra Valašského muzea odbornou radou, především co se týká dřevěných staveb a jejich přenosu do vznikajícího muzea.

V roce 1919 byl na první poválečné valné hromadě Valašského muzejního a národopisného spolku zvolen jeho předsedou opět Bohumír Jaroněk. Josef Kramoliš se stal hospodářem spolku.

V roce 1925 se konala při příležitosti otevření Valašského muzea v přírodě velká národopisná slavnost - 1. Valašský rok. Staříček Josef Kramoliš byl jedním z účinkujících v pořadu o rožnovské Valašské svatbě.

Začátkem roku 1926 Bohumír Jaroněk rezignoval na funkci předsedy spolku. Jeho nástupcem byl zvolen můj staříček Josef Kramoliš. Bohumír Jaroněk zůstal čestným předsedou spolku. Staříček byl předsedou Valašského muzejního a národopisného spolku až do své smrti v roce 1945.

Josef Kramoliš byl stále činný ve veřejném životě ta-

ké v Rožnově. Staříček byl dlouholetým předsedou živnostenských společenství, členem městské rady a jiných korporací. Činným však byl především kolem všeho, co se týkalo Valašského muzea a Valašského muzejního a národopisného spolku. Valašská kultura a valašská architektura mu byly velmi blízké a jeho přáním bylo, aby i následující generace poznaly život Valachů, jejich zvyky, kulturu a architekturu.

Během svého působení jako předseda Valašského muzejního a národopisného spolku se v roce 1928 zúčastnil spolu s bratry Jaroňkovými uvítání prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka. Oblečený ve valašském kroji předával na rožnovském náměstí panu prezidentovi dar města Rožnova.

Byla to i setkání s významnými osobnostmi, jak je ostatně patrné na snímku z Valašského muzea u Bilovy chalupy.

Z levé strany je správce statku na Balkáně - pan Bradáč z Hutiska, náčelník selské jízdy. Druhý je Alois Jaroněk, třetí (otočen zády) Josef Kramoliš, čtvrtý s motýlkem je starosta města a obchodník pan Doležal. Dále je na snímku Miroslav Tkadlec, také jeden ze starostů města. Ruku staříčkovi podává Jan Baťa. Snímek byl pravděpodobně pořízen ještě před druhou světovou válkou, při příležitosti odevzdávání daru na výstavbu dřevěného kostelíka ve Valašském muzeu.

Když konečně došlo k realizaci stavby dřevěného kostelíka v areálu muzea v roce 1939, Josef Kramoliš

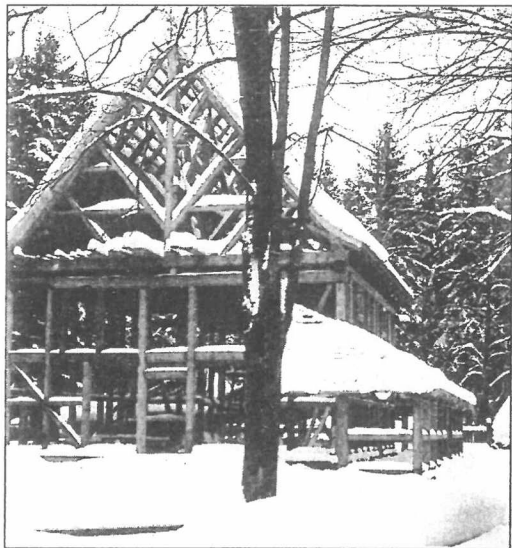
provedl slavnostní poklep na základní kámen.

Při získávání finančních prostředků na stavbu kostela se prodávaly základní kameny, do kterých byla vytesána jména jejich donátorů. Podnes jsou na některých kamenech vidět jména mých rodičů a dalších potomků Kramolišových.

Stavbu kopie roubeného kostela, jehož originál z 18.

století vyhořel ve Větrkovcích, provázely během válečných let materiální i finanční obtíže, takže v důsledku toho byla stavba dokončena a veřejnosti předána až po skončení války.

Na snímku je zachycena stavba dřevěného kostela ve Valašském muzeu v přírodě kolem roku 1939.

Staříček Josef Kramoliš a jeho žena Růžena byli velkými příznivci všeho, co se týkalo Rožnova pod Radhoštěm a především Valašského muzea.

Vysvěcení kostelíka, v srpnu 1945 se staříček již nedožil.

Josef Kramoliš zemřel ve věku 74 let v dubnu 1945.

Kromě rodinného parte nechal Valašský muzejní a národopisný spolek vyhotovit při staříčkově úmrtí samostatné parte. Staříčková pohřbu se účastnilo velké množství obyvatel Rožnova i dalších významných lidí.

Loučení se zemřelým Josefem Kramolišem z domu č.140.

Pohřeb měl Josef Kramoliš, jako předseda Muzejního spolku a jeden z významných činitelů v Rožnově, vypravený od kostela ve Valašském muzeu.

Rozloučení ve Valašském muzeu v přírodě.

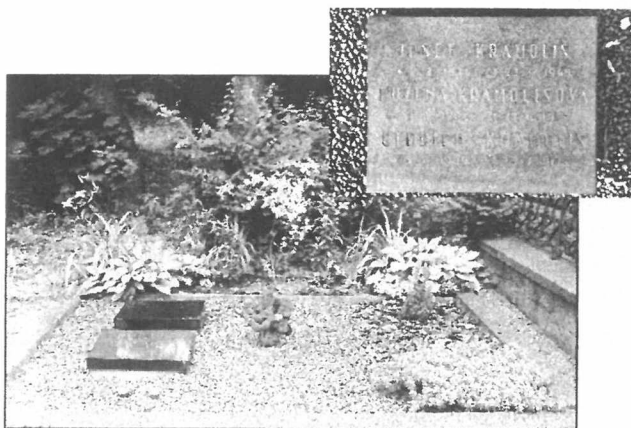
S Josefem Kramolišem se loučilo také město Rožnov pod Radhoštěm.

Smuteční průvod na rožnovském hřbitově.

Uložení do hrobu.

Místo posledního odpočinku Josefa Kramoliše a jeho ženy Růženy (zemřela v roce 1963).

Staříček se nedožil konce války. Neviděl už, jak byl při přechodu fronty v květnu roku 1945 celý dům č. 140 v Příční (dnes Nerudově) ulici zničen požárem. Vyhořely také sklady, kancelář i další budovy.

Staříček Josef Kramoliš byl spravedlivý a nedělal rozdíly mezi lidmi. Když se vdávala jedna z dcer a brala si manžela jiného vyznání, odpovídal na připomínky lidí slovy: „Já netřídím lidi podle vyznání, ale podle toho, jaký je kdo člověk. A vím, že moje dcera si bere dobrého člověka.“

Ze vzpomínek mých tet a strýců vím, že můj staříček Josef Kramoliš byl člověk nesmírně pracovitý, obětavý, rozvážný, vždy ochotný každému pomáhat.

Vzpomínka na stařenku Růženu Kramolišovou

Jak léta běží, stále více se v myšlenkách vracím do minulosti. Sleduji, jak se vzhled Rožnova stále mění a snažím se vzpomenout, jak vypadal Rožnov v době mého dětství a mládí.

Vzpomínky na Rožnov jsou vždy neodmyslitelně spojeny se vzpomínkami na mou stařenku Růženu Kramolišovou, kterou si pamatuji až do roku 1963, kdy zemřela v 82 letech. Byla to Valaška v pravém slova smyslu. Až do konce života nosila „valašské šaty“.

Vlasy, vždy spletené do jednoho copánku, měla přikryté háčkováným čepcem s vyšívanou mrežkou, na něm většinou světlý šátek. Valašskou jupku, kabátek, tmavé sukně ke kotníkům, fěrtoch, to vždy v chladném a zimním počasí doplňoval vlněný šál (vlnák). Oblečení měla stařenka na všední dny, k práci, i sváteční. Ve valašském svátečním kroji pak byla pochována.

Vzpomínám si, jak stařenka ráda chodívala do obchodu k mému tatínkovi si jen tak povykládat. Měla to jen pár kroků z rohu náměstí, z č.139. Sedávala vždy

hé cenné informace nejen k doplnění rodokmenu rodiny Kramolišů, ale i přehled o obyvatelích domu z Pivovarské ulice od roku 1857 až do dneška.

Dům č. 27 v Pivovarské ulici postavil roku 1812 Martin Tkadlec, krejčí, s manželkou Rozinou, rozenou Voňáčovou. Dokladem toho je nápis vyrytý na dřevěném stropním trámu v místnosti domu, který je dodnes čitelný: Z MILOSTI A POMOCI BOŽÍ NÁKLADEM MARTINA TKALCA 18 (znak listu lípy) 12 ŽENA IL.

Jejich syn Jan Tkadlec zde žil po své svatbě s Annou Barošovou a podle prvního sčítání lidu v roce 1857 tu žili i se svými dcerami Veronikou, Annou, Františkou a Rozinou. Dcera Anna se provdala roku 1869 ve svých 26 letech za Josefa Kramoliše, krejčího v Rožnově, což byl náš prastaříček. Měli spolu tři syny: Václava Kleofáše, Josefa Valentina a Františka Severina. V té době bylo zvykem dávat při křtu dvě jména. Právě Josef Valentin Kramoliš byl náš staříček.

V roce 1876 byla majitelkou domu Anna Tkadlecová, ale v roce 1884 přešlo vlastnictví na matku našeho staříčka, Annu Kramolišovou.

V té době už byla vdovou, její manžel Josef, náš prastaříček, zemřel jako tak zvaný patentovaný invalida ve svých čtyřiceti letech. Podle zápisu v domovní knize z roku 1880 v domku žili: Anna Tkadlecová, její dcera Anna Kramolišová, obě jako vdovy, synové Anny Kramolišové Josef a Severin (prvorozený Václav

matky i sestry pocházely z Rožnova, za svobodna Kramolišovy, zaměřily jsme se na naše prarodiče, to znamená především na Josefa a Růženu Kramolišovy.

Stařenčinu rodinu, která byla rodem Tkadlecová a pocházela z Tylovic z hospody na „Mlýnku“, jsme zdokumentovaly poměrně snadno. Problémy nastaly u staříčka, o jehož sourozencích jsme neměly žádné informace.

Jedním z informačních zdrojů při pátrání po našich předcích byl Okresní archiv ve Vsetíně. Jsou tam archivovány v knihách sčítací operáty, což jsou dotazníky, které při sčítání lidu vyplňovali obyvatelé, nebo sčítací komisaři. Jsou zde k nahlédnutí knihy o sčítání lidu již od roku 1857, kdy se jednalo o první moderní sčítání lidu v našich dějinách. Údaje jsou uváděny pro každý dům v obci: početnost rodin, pohlaví, rodinný stav, odkud kdo pocházel, čím byl, jeho věk, náboženské vyznání. Byly evidovány i přítomné cizí osoby. Dále byl uváděn vlastník domu.

Toto sčítání lidu probíhalo převážně v desetiletých intervalech.

Další sčítání proběhlo v obdobích: 31.12.1869, 1880, 1890, 1900, 1910, 1921, 1930, 1950 atd.

Jelikož jsem věděla, že se náš staříček narodil 11. 2. 1871 v domě č. 27 na Pivovarské ulici, zaměřila jsem se na údaje uvedené u č. 27 ve všech archivovaných knihách ve Vsetíně, a tak jsem získala mno-

hé cenné informace nejen k doplnění rodokmenu rodiny Kramolišů, ale i přehled o obyvatelích domu z Pivovarské ulice od roku 1857 až do dneška.

Dům č. 27 v Pivovarské ulici postavil roku 1812 Martin Tkadlec, krejčí, s manželkou Rozinou, rozenou Voňáčovou. Dokladem toho je nápis vyrytý na dřevěném stropním trámu v místnosti domu, který je dodnes čitelný: Z MILOSTI A POMOCI BOŽÍ NÁKLADEM MARTINA TKALCA 18 (znak listu lípy) 12 ŽENA IL.

Jejich syn Jan Tkadlec zde žil po své svatbě s Annou Barošovou a podle prvního sčítání lidu v roce 1857 tu žili i se svými dcerami Veronikou, Annou, Františkou a Rozinou. Dcera Anna se provdala roku 1869 ve svých 26 letech za Josefa Kramoliše, krejčího v Rožnově, což byl náš prastaříček. Měli spolu tři syny: Václava Kleofáše, Josefa Valentina a Františka Severina. V té době bylo zvykem dávat při křtu dvě jména. Právě Josef Valentin Kramoliš byl náš staříček.

V roce 1876 byla majitelkou domu Anna Tkadlecová, ale v roce 1884 přešlo vlastnictví na matku našeho staříčka, Annu Kramolišovou.

V té době už byla vdovou, její manžel Josef, náš prastaříček, zemřel jako tak zvaný patentovaný invalida ve svých čtyřiceti letech. Podle zápisu v domovní knize z roku 1880 v domku žili: Anna Tkadlecová, její dcera Anna Kramolišová, obě jako vdovy, synové Anny Kramolišové Josef a Severin (prvorozený Václav

zemřel ve svých čtyřech letech), a svobodná sestra Anny, Františka.

Při dalším sčítání lidu, v roce 1900, byla vlastníkem domu č. 27 Anna Kramolišová a žil zde i její syn Josef Kramoliš (naš staříček), stolařský mistr, se svou manželkou (naší stařenkou) Růženou Kramolišovou z Mlýnku v Tylovicích. Již v následujícím roku 1901 přešlo vlastnické právo na tyto manžele. A tak i při dalším sčítání lidu roku 1910 zůstává majitelem domu Josef Kramoliš, stolařský mistr, budoucí spoluzakladatel Valašského muzea, který byl dlouholetým předsedou Valašského muzejního a národopisného spolku od roku 1926 až do své smrti v roce 1945.

V roce 1910 však již v domě na Pivovarské ulici žil bratr staříčka Severin Kramoliš se svou manželkou Žofií a čtyřmi syny: Vladimírem, Severinem, Oldřichem a Břetislavem. Žila tu i Anna Kramolišová, naše prastařenka, jako výměnkářka.

Roku 1918 prodal Josef Kramoliš dům Janu Fassmannovi. Původní dřevěnice z roku 1812 byla během dalších let přestavována a rozšiřována.

V domě vždy žili kromě rodiny i různí nájemníci a podnájemníci různých řemesel jako zednictví, tkalcovství, stolařství, tovaryši a učni. Roku 1869 v něm bydlel i hrobař, obuvník, krejčí. Tak v roce 1921 podle domovní knihy, kdy už byl majitelem Jan Fassmann, tu byly tři byty s celkem deseti osobami.

V roce 1926 přešlo vlastnictví domu na Jana Fassmanna mladšího, který v roce 1935 dům přestavěl. Po

jeho smrti se pak v roce 1948 stali vlastníky jeho tři synové Ervín, Otto a Oskar. V následujícím roce 1949 však dům prodali manželům Michalovi a Ludmile Kulišťákovým. Jedná se vlastně o Miloše Kulišťáka, známého folkloristu. Ten později postupoupil v roce 1956 své dceři, Irče Drápalové, která v domku žije dodnes.

Dům č. 27 v Pivovarské ulici prošel od svého vzniku mnoha stavebními úpravami a z původní dřevěnice toho moc nezůstalo. Jen průčelí a dřevěný štít s kozubem. Na štítu ještě nedávno byla vidět čtyřcípá hvězda, která údajně bývala znakem fojtství. Jsem ráda, že alespoň část tohoto rodného domu našeho staříčka je udržována v původní podobě. Když občas procházím Pivovarskou ulicí kolem rodného domku mého staříčka, v duchu přede mnou defilují některá jména mých předků z minulosti.

Poznatky z historie tohoto domu nám pomohly jen k částečnému doplnění našeho rodokmenu. Další pátrání po našich předcích bylo už náročnější. Mimo jiné jsme se sestřenkou získaly hodně informací v Zemském archivu v Opavě. Ale stále ještě na rodokmenu naší rodiny pracujeme a vydáváme ze sebe skoro detektivní úsilí při vyhledávání nových údajů z dávné minulosti naší rodiny.

Redakce: Ivan Bajer, Vladimír Bartošek,
Marcela Slížková, Richard Sobotka,
Jan Surý, Helena Uhrová

Jako příležitostný tisk vydala
Městská knihovna Rožnov pod Radhoštěm

Text: Miroslava Baštánová
Kresby: Vladimír Bartošek
Foto, reprofoto a grafická úprava: Richard Sobotka
Sestavil: Richard Sobotka

Hravé večerníčky za městskou knihovnou

Večerníčky na kamenech za městskou knihovnou se staly ve městě již tradicí, která je v posledních letech hojně navštěvována. Hojně? Nebojte, nejedná se o žádnou „masovku“, ale o týdenní sérii čtení a divadelních představení pro děti a jejich rodiče

Asi už si nikdo z knihovníků a knihovnic nevzpomene, kdy poprvé se rozhodli uspořádat Večerníčky na kamenech za rožnovskou knihovnou. Jedno je však jisté. A to je, co mělo být cílem těchto Večerníčků. Byla jím snaha oživit příběhy psané dětmi v rámci každoročně vyhlašované literární soutěže pro děti o Poklad strýca Juráša prostřednictvím veřejného čtení. Avšak jako je tomu s mnoha věcmi, tedy i tento záměr se musel v průběhu let pozměnit.

Snažili jsme se ho tedy pojmout jinak, aby naše snaha nevycházela nadarmo, protože nápad čtených Večerníčků nám připadal nosný. Před zhruba šesti lety jsme tedy pro Večerníčky na kamenech zvolili jinou cílovou skupinu. Tou byla skupina dětí ve věku čtyř až sedmi let a jejich rodičů. Pozměnila se také koncepce každého jednoho Večerníčku. Nápad však zůstal stejný. Propagovat četbu pro děti, propagovat četbu jako důležitý fenomén ve výchově a životě člověka a také propagovat knihovnu jako instituci bezprostředně s četbou spojenou.

Koncepce každého Večerníčku byla zvolena následovně: začíná se vždy četbou pohádky z knihy, která má návaznost na zastřešující téma (hraní si, barvy, mlsání, zvířátka...) Večerníčků, a následuje pohádka hraná či zpívaná, která je svěřena do rukou externě spolupracujících divadel, ZUŠ, učitelů... Tak se nám, myslím si, daří naplňovat záměr a navíc je zde publikum, které na Večerníčky chodí a kterému se, doufám, Večerníčky líbí.

A tu už bylo psaní dost, maso není, zbyla kost.

Pavel Zajíc

Večerníčky na kamenech jsou prezentovány také v kalendáři České knihovny 2010.

